

ความหลากหลายของมนุษย์ในมิติจิตวิทยาเชิงบวกเพื่อการพัฒนาผู้เรียน
Diversity of Human Beings in the Dimension of Positive Psychology for Learner
Development

เจษฎา บุญมาโฮม¹ และ ปราณี สีนาค²

Jesada Boonmahome¹ and Pranee Seenak²

^{1,2}หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

^{1,2}Graduate Diploma Program In Teaching Profession Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

Email: ¹krutonpsy@gmail.com

Retrieved July 7, 2022; Revised October 28, 2022; Accepted October 31, 2022

บทคัดย่อ

ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนไม่มีใครเหมือนกัน จุดเริ่มต้นของการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลคือการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความต่างแล้วดำเนินการจัดวางตัวบุคคลเข้าสู่โลกของงานอาชีพ จึงมักทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น หลังปี 2000 เกิดแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกที่เน้นความพึงพอใจต่อการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดคุณค่า ความดี และสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสุขของบุคคลและสังคม แนวคิดความหลากหลายของมนุษย์จึงเกิดขึ้นเพื่อการยอมรับความต่าง ส่งเสริมความเท่าเทียม และสิทธิมนุษยชนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การพัฒนามนุษย์ในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นการบริหารจัดการความหลากหลายของมนุษย์เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ บริบทของสถานศึกษาการที่ครูใช้ความหลากหลายของมนุษย์ซึ่งเป็นลักษณะจิตวิทยาเชิงบวกเพื่อพัฒนาผู้เรียนจะทำให้จัดการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นความท้าทายของครูในโลกยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: ความหลากหลายของมนุษย์; จิตวิทยาเชิงบวก; ความแตกต่างระหว่างบุคคล

Abstract

Individual difference is the one of human natures that show that all human beings are not the same. The starting point of this study is to survey individual differences to compare differences and then place the individual in the professional world. Therefore, it often causes controversy. After 2000, the concept of positive psychology emerged. It emphasized the satisfaction of behaviors creating value, goodness, and creativity. It was causing happiness to individuals and society. The concept of diversity is aimed at accepting differences among the people in the community, promoting equality and human rights for peaceful coexistence. Human development at present, therefore, focuses on managing human diversity for the cost of living and occupation.

The context of an educational institution where teachers use human diversity, is a dimension of positive psychology, to develop learners, will enable effective learning management and support for the learners. Developing learners according to concept of human diversity is, therefore, a challenge for teachers in today's world.

Keywords: Human Diversity; Positive Psychology; Individual Differences

บทนำ

ความหลากหลายของบุคคล (Human Diversity) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. 2000 โดยรับแนวคิดจากประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์มาเป็นฐานแนวคิดว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นต้องอาศัยความแตกต่างหลากหลายเพื่อให้สังคมนั้นอยู่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการจับถูกเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พฤติกรรมที่น่าสนใจในขณะนี้คือความขัดแย้งทางความคิดในมิติต่าง ๆ เพราะทั่วโลกเรียกร้องความเท่าเทียมของคนในสังคม โดยเดือนมิถุนายน 2565 ที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศซึ่งประเทศไทยจัดขึ้นเป็นครั้งแรก จนอาจกล่าวได้ว่าเดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่งการเรียกร้องความเท่าเทียม (Pride Month) เพื่อแสดงถึงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่แท้จริงแล้วความแตกต่างด้านเพศเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความหลากหลายของมนุษย์ การเรียนรู้เพื่อเข้าใจยอมรับความหลากหลายของบุคคลจึงเป็นประเด็นสำคัญของโลกยุคปัจจุบันโดยเฉพาะบริบทของสถานศึกษาที่ผู้เรียนมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก การไม่เข้าใจและไม่ยอมรับความหลากหลายของผู้เรียนเป็นอุปสรรคสำคัญของการจัดการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

จิตวิทยาเชิงบวก

จิตวิทยาเชิงบวกเป็นประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ในบริบทชีวิตวิถีใหม่โดยประเทศไทยเริ่มศึกษาค้นคว้าวิจัยประเด็นดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา จิตวิทยาเชิงบวกมีแนวคิดมุมมองเกี่ยวกับมนุษย์ในด้านคุณภาพของชีวิตและสุขนิยม โดยศึกษาจุดเด่นที่เอื้อให้บุคคล กลุ่ม และองค์กรใช้ศักยภาพภายในตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด บริหารจัดการคุณลักษณะภายในให้เกิดความเจริญงอกงามเต็มตามศักยภาพใน 3 ระดับคือ 1) จิตวิทยาเชิงบวกระดับบุคคลเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลเชิงบวก เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความรัก การฟื้นฟูทางใจ การมองโลกในแง่ดี และประสบการณ์ส่วนบุคคลเชิงบวก เช่น อารมณ์เชิงบวก ความพึงพอใจ ความสิ้นไหว ฯลฯ 2) จิตวิทยาเชิงบวกในระดับการจัดกระทำ เป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้บุคคลเกิดความงอกงามเติบโตทางใจด้วยการแทรกแซงอย่างแยบคายในลักษณะกระตุ้นหนุนเสริมความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการโค้ช (coaching) ในปัจจุบัน และ 3) จิตวิทยาเชิงบวกในระดับสังคมเป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับระบบทางสังคม ได้แก่ สำนักการเป็นพลเมืองที่ดี จริยธรรมการดำเนินชีวิต ความรับผิดชอบทางสังคม ความหลากหลายของมนุษย์ เป็นต้น จิตวิทยาเชิงบวกเป็นประเด็นที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตและคุณภาพ

การปฏิบัติงาน (นันท์ชัตสันท์ สกุลพงศ์, 2565; ปิยานุช วุฒิ ชูประดิษฐ์ และสุภัทร ชูประดิษฐ์, 2565; Law, 2013)

ปิยานุช วุฒิ ชูประดิษฐ์ และสุภัทร ชูประดิษฐ์ (2565) ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า จิตวิทยาเชิงบวกสามารถนำมาใช้ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สร้างเสริมสุขภาวะทางจิตที่ดีของผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จิตวิทยาเชิงบวกจึงเป็นปัจจัยและกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ทั้งนี้ประเด็นสำคัญของจิตวิทยาเชิงบวกที่ต้องนำไปเป็นพื้นฐานแนวคิดให้พัฒนาผู้เรียนคือ ความหลากหลายของมนุษย์ เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเชิงบวกระดับบุคคล จิตวิทยาเชิงบวกในฐานะของการจัดกระทำและจิตวิทยาเชิงบวกในระดับสังคม รวมทั้งข้อกฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพความเท่าเทียมทุนมนุษย์ในทุกมิติ

ความหมายความหลากหลายของมนุษย์

ความหลากหลายของมนุษย์คือ คุณลักษณะทั้งภายในและภายนอกของบุคคลที่ทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมและวัฒนธรรมของมนุษย์ ที่ทุกคนต้องให้การยอมรับและเห็นคุณค่าความแตกต่างของบุคคลเพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิต ความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นต้นทุนมนุษย์ (human capital) ที่นักจิตวิทยาและนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กรและประเทศชาติ ความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นประเด็นสำคัญที่สังคมไทยให้ความสำคัญและเร่งหล่อหลอมให้ครู ผู้ปกครอง และเยาวชนไทยในยุคปัจจุบันเข้าใจและยอมรับ (เจษฎา บุญมาโฮม, 2564; Hiles, 2007)

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของมนุษย์

ความหลากหลายของมนุษย์เกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ (กันยา สุวรรณแสง, 2554; ศศิธร สังข์ประสิทธิ์, 2556; เจษฎา บุญมาโฮม, 2564)

1. พันธุกรรม เป็นสิ่งที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นคุณลักษณะทางชีวภาพ ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างและหลากหลาย ได้แก่ เชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ลักษณะทางสติปัญญา ลักษณะรูปร่างทางกาย หมู่โลหิต ความบกพร่องทางร่างกายและโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตนเอง เป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้บุคคลแสดงออก ในลักษณะที่ต่างกันไป มีอิทธิพลและส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เช่น ธรรมชาติ สภาพดินฟ้าอากาศ วัฒนธรรม สภาพสังคม โดยทั่วไปนักจิตวิทยานิยมแบ่งช่วงเวลาของสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลไว้ 3 ช่วง คือ สิ่งแวดล้อมก่อนเกิด สิ่งแวดล้อมขณะเกิด และสิ่งแวดล้อมหลังเกิด

สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของความแตกต่างและหลากหลายของมนุษย์ ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพครูต้องตระหนัก เข้าใจ และยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เพื่อเป็นพื้นฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู

ความหลากหลายของมนุษย์ที่ปรากฏในสถานศึกษาและชั้นเรียน

ลักษณะความหลากหลายของมนุษย์ที่ปรากฏการณ์ในสถานศึกษานำเสนอได้ดังนี้ (ศศิธร สังข์ประสิทธิ์, 2556; พิชิตชัย เจริญกุล, 2558; วีรพล แสงปัญญา, 2561; วราภรณ์ จงสกุล, 2562; เจษฎา บุญมาโฮม, 2564; Sdorow Rickabaugh & Adrienne, 2019)

1. ลักษณะทางเพศ อดีตลักษณะทางเพศมีเพียงเพศชายและเพศหญิง แต่ปัจจุบันเกิดความหลากหลายทางเพศตามลักษณะของสังคม โดยแบ่งประเภทของเพศบนโลกนี้ได้ถึง 19 เพศ นักสิทธิมนุษยชนได้เรียกร้องความเท่าเทียมเกี่ยวกับเรื่องเพศภาวะหรือเพศสภาพ (gender) เป็นการจำแนกเพศที่ถูกกำหนดและควบคุมโดยโครงสร้างของสังคม ซึ่งวิถีชีวิตในอดีตสังคมปลูกฝังการเรียกเพศตามลักษณะสรีระ คือ หญิงหรือชาย โดยรับรู้และเข้าใจว่าเพศหญิงคือผู้ที่ไผ่ผมยาว ใส่กระโปรง มีกิริยาเรียบร้อยนุ่มนวล ในขณะที่เพศชายไผ่ผมสั้น ใส่กางเกง กิริยาเข้มแข็ง สุภาพ เป็นผู้นำ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ร่างกายบึกบึน ปัจจุบันสังคมเกิดเปลี่ยนแปลงและยอมรับเพศสภาพมากขึ้น การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล และการแสดงออกที่รับรู้ในสายตาของผู้อื่นจึงไม่ตรงตามเพศสรีระอีกต่อไป ทั้งนี้ ชีรา ทองกระจ่าง (2561) และเจษฎา บุญมาโฮม (2564) ได้สรุปและจำแนกประเภทเพศสภาพของบุคคลเป็น 19 ประเภท คือ 1) ผู้ชาย 2) ผู้หญิง 3) ทอม 4) ดี 5) ทอมเกย์ (ทอมที่ชอบทั้งหญิง ดี และทอมด้วยกัน) 6) ทอมเกย์คิง (ทอมที่ชอบทอมด้วยกันและมีลักษณะเป็นฝ่ายรุก) 7) ทอมเกย์ควีน (ทอมที่ชอบทอมด้วยกันและมีลักษณะเป็นฝ่ายรับ) 8) ทอมทูเวย์ (ทอมที่ชอบทอมด้วยกันโดยสามารถเป็นทั้งเป็นฝ่ายรุกและรับ) 9) เกย์คิง (ผู้ชายที่ชอบผู้ชายด้วยกันและมีลักษณะเป็นฝ่ายรุก) 10) เกย์ควีน (ผู้ชายที่ชอบผู้ชายด้วยกันและมีลักษณะเป็นฝ่ายรับ) 11) โบ๊ท (ผู้ชายที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิงโดยตนเองสามารถเป็นฝ่ายรุกและรับได้ แต่จะไม่ชอบกระเทย) 12) ไบท์ (ผู้หญิงที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิงโดยตนเองสามารถเป็นฝ่ายรุกและรับได้ แต่จะไม่แสดงออกว่าตนเองเป็นทอมหรือเลสเบียน) 13) เลสเบียน (ผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงด้วยกัน) 14) กระเทย (ผู้ชายที่แปลงเพศแล้ว) 15) ตูด (ผู้ชายที่ชอบผู้ชายโดยตนเองมีลักษณะเป็นผู้หญิง) 16) อัดัม (ผู้ชายที่ชอบทอม) 17) แองจี (กระเทยที่ชอบทอม) 18) เซอร์ (ผู้หญิงที่ชอบกระเทย) และ 19) สามย่าน (ผู้หญิงที่เป็นได้ทั้งทอม เลสเบียน หรือผู้หญิง) ความหลากหลายทางเพศเป็นประเด็นที่ได้รับการยอมรับในยุคปกติถัดไป (next normal) เพราะสังคมเปิดกว้างทางความคิดและเสรีภาพมากขึ้น

ความหลากหลายทางเพศจะปรากฏเด่นชัดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพราะผู้เรียนแสดงลักษณะเพศชัดเจนเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์ของตนตามทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) ครูจึงต้องสื่อสารกับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี และสร้างอัตมโนทัศน์เชิงบวกต่อผู้เรียนให้ผู้เรียนรับรู้การสนับสนุนเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศจากสถานศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีต้นทุนชีวิต ความพึงพอใจการเรียนรู้ และความสุขในการดำเนินชีวิต

2. ลักษณะทางภูมิหลัง

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ (Freud) กล่าวว่า อดีตเป็นสิ่งที่กำหนดบุคลิกภาพปัจจุบันและอนาคต ภูมิหลังจึงส่งผลกระทบต่อบุคคล ความหลากหลายของมนุษย์ที่ปรากฏในสถานศึกษามี 2 ประการ ดังนี้

2.1 ครอบครัว สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกของชีวิตและสิ่งสำคัญที่สุดเพราะเป็นสิ่งแวดล้อมพื้นฐานของการดำรงชีวิต บุคคลได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างไรก็มักจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น ผู้เรียนแต่ละคนเติบโตจากครอบครัวที่แตกต่างกันประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมคือการอบรมเลี้ยงดู

2.2 ประสบการณ์ คือสิ่งที่ผู้เรียนได้รับทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งด้านดีและไม่ดี รวมถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ประสบการณ์ส่งผลต่อผู้เรียนด้านบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด ความสามารถ เป็นต้น

3. ฐานะ ความหลากหลายของมนุษย์ด้านฐานะที่เด่นชัดประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

3.1 ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะการเงินมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล บุคคลที่มีฐานะการเงินต่างกันย่อมมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ฐานะทางเศรษฐกิจส่งผลวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สถานศึกษาจะแบ่งฐานะของผู้เรียนได้ระดับหนึ่งทั้งที่ไม่ใช่เจตนาารมณ์ของการศึกษา อาทิ ผู้เรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองหรือได้รับความสนใจศึกษาต่อบุคคลจำนวนมากส่วนใหญ่มักมีความพร้อมด้านการศึกษาผู้เรียนจึงมักมีฐานะการเงินอยู่ในระดับปานกลางถึงดี

3.2 ฐานะทางสังคม เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมการอยู่ร่วมกันในบริบทความหลากหลาย จึงมีประเด็นฐานะทางสังคมมาเกี่ยวข้อง ได้แก่ หน้าที่การงาน ตำแหน่งการปฏิบัติงาน รวมถึงฐานันดรศักดิ์ด้วย ซึ่งฐานะทางสังคมจึงเปรียบเสมือนขั้นบันไดทางสังคมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการปฏิบัติตนของบุคคลและผู้อยู่รอบข้าง แม้ปัจจุบันจะมีบุคคลที่ต่อต้านระบบฐานะทางสังคมเพราะเชื่อว่าเป็นการส่งเสริมความเหลื่อมล้ำทางสังคม มนุษย์ทุกคนควรมีความเท่าเทียมกันทางสังคม แต่ฐานะทางสังคมยังคงอยู่ในระบบทางสังคมไทย ฐานะสังคมจึงส่งผลบริบทและองค์ประกอบของสังคม

4. ลักษณะทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นจุดกำเนิดของการนำคำว่า “ความหลากหลาย” ทางชีววิทยามาใช้ด้านมานุษยวิทยา เพราะเชื่อว่าลักษณะของความแตกต่างของมนุษย์ไม่ใช่แนวคิดด้านลบ การอยู่ร่วมกันโดยที่วัฒนธรรมต่างกันเป็นความงดงามของชีวิต ปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้วัฒนธรรมต่างกันคือความเชื่อ วิถีปฏิบัติ และถิ่นฐานที่อยู่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกันจะอยู่ร่วมกันไม่ได้ เพียงแต่ต้องปรับตัวอยู่ร่วมกัน ประเภทความหลากหลายด้านวัฒนธรรมประกอบด้วยเชื้อชาติและสัญชาติ ศาสนา ภาษา และประเพณี การอยู่ร่วมกันของผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันคือ การมีวิถีชีวิตในบริบทวัฒนธรรมนั้นคือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนและวัฒนธรรมใหม่ที่เข้าไปอยู่ สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมเดิมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมของสังคมใหม่เพื่อให้เกิดดุลยภาพของชีวิต

5. ลักษณะทางสติปัญญา สติปัญญาเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตเพราะมนุษย์เชื่อว่าบุคคลที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ความแตกต่างของบุคคลเรื่องสติปัญญาเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาและเปรียบเทียบความแตกต่างของมนุษย์ ความแตกต่างของบุคคลจึงมุ่งเน้นการเปรียบเทียบระดับสติปัญญาเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นคุณลักษณะการจำแนกบุคคลด้านลบ ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้นกันจากระดับสติปัญญา การศึกษาค้นคว้าดังกล่าวจึงได้รับการต่อต้านจากนักสิทธิมนุษยชนเรื่อยมา

จากประสบการณ์ของผู้เขียนพบว่าประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับระดับสติปัญญาของผู้เรียนคือ ภาวะปัญญาอ่อนเทียม กล่าวคือชั้นเรียนจะมีผู้เรียนลักษณะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแต่เมื่อทดสอบเชิงลึกพบว่า ระดับคะแนนที่ต่ำนั้นเกิดขึ้นจากปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่ระดับสติปัญญา เช่น ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ไม่ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับอนาคตของตนเองทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่เมื่อทดสอบด้วยแบบวัดสติปัญญาแล้วผลการทดสอบผู้เรียนมีระดับสติปัญญาปกติ ความหลากหลายทางสติปัญญาของผู้เรียนที่ปรากฏในสถานศึกษามี 2 ลักษณะ คือ

5.1 ระดับสติปัญญา ลักษณะเด่นชัดด้านสติปัญญาของผู้เรียนในสถานศึกษาคือ ระดับสติปัญญา เช่น สติปัญญาสูง สติปัญญาปกติ และสติปัญญาต่ำ สถานศึกษาทุกแห่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีระดับสติปัญญาสูง โดยเน้น การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ซึ่งประเด็นนี้เป็นมายาคติของสังคมไทยที่ผู้เขียนเห็นว่าต้องเร่ง ปรับเปลี่ยนเพื่อการศึกษาสามารถพัฒนามนุษย์ได้อย่างแท้จริง

5.2 ความสามารถตามโครงสร้างของสติปัญญา นักจิตวิทยาเชื่อว่าสติปัญญาของมนุษย์มีโครงสร้างที่ แตกต่างกัน การศึกษาในยุคแรกอธิบายว่าสติปัญญามีโครงสร้างหลักเพียงองค์ประกอบเดียวคือ ความสามารถทั่วไป ต่อมาการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างสติปัญญาอย่างกว้างขวางเพราะเชื่อว่าความฉลาดของมนุษย์มีความ หลากหลายไม่ใช่มีเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ที่ได้รับความสนใจและยอมรับในปัจจุบันคือ โครงสร้างองค์ประกอบทาง สติปัญญาหรือทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของการ์ตเนอร์ (Gardner) สติปัญญาของมนุษย์มีหลาย ด้านแต่ละด้านมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลจะมีสติปัญญาด้านใดโดดเด่น ซึ่งแต่ละด้านจะผสมกัน สัมพันธ์กัน แสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด ทำให้เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน แนวคิดของการ์ต เนอร์ (Gardner) ได้รับความสนใจในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพราะการที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งได้ ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นคือผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ แต่อาจเป็นได้ว่าบุคคลนั้นมีสติปัญญาด้านอื่นที่ดี ตัวอย่างที่ชัดเจน คือผู้เรียนที่สอบไม่ผ่านวิชาภาษาอังกฤษเพราะบุคคลนั้นอาจไม่ชาญฉลาดด้านภาษาอังกฤษแต่อาจฉลาดชาญด้าน อื่นก็เป็นได้ ทั้งนี้ การ์ตเนอร์ (Gardner) ได้จำแนกความฉลาดของมนุษย์ออกเป็น 10 ประเภท ได้ดังนี้

1) สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) เป็นสติปัญญาการใช้ภาษา คำพูด และข้อความ สามารถเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อสารหรือโต้ตอบทั้งด้านการเขียนและพูดได้เป็นอย่างดี

2) สติปัญญาด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence) เป็นสติปัญญาการใช้ตัวเลข สัญลักษณ์ และคิดอย่างมีเหตุผล คิดเชิงนามธรรม คิดหาความสัมพันธ์ของเหตุและ ผลได้เป็นอย่างดี จำแนกประเภทหมวดหมู่ของสิ่งของและเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี

3) สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) เป็นสติปัญญาการจดจำภาพหรือการสร้างภาพ ในใจ มองเห็นความสัมพันธ์ของพื้นที่กับทิศทางและขนาด ตลอดจนรู้จักสถานที่ได้เป็นอย่างดี

4) สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) เป็นสติปัญญาเกี่ยวกับการใช้จังหวะ น้ำเสียง และ ระดับเสียง โดยสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ แยกแยะ ซีนซม และสร้างเสียง ทำนอง และจังหวะได้ดี

5) สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence) เป็น สติปัญญาการใช้อวัยวะของร่างกายทุกส่วนด้วยความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น และความประณีต ไหวทางประสาท สัมผัส

6) สติปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นสติปัญญาการรู้จักตนเอง เรื่องจุดเด่น ข้อจำกัด และความต้องการของตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ความคิด ความปรารถนาของตน ผูกพันตนเอง ให้เข้าใจ นับถือ แยกแยะสภาพจิต และอารมณ์ของตนเอง นำมาใช้ดูแลพฤติกรรมของตนให้ดำเนินชีวิตที่ดีได้

7) สติปัญญาด้านการเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นสติปัญญาการเข้าใจผู้อื่น เข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้อื่น ตลอดจนรวมถึงความไวต่อการสังเกต น้ำเสียง ใบหน้า ท่าทาง และการรู้ลักษณะท่าทางของสัมพันธภาพของมนุษย์ และสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

8) สติปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) เป็นสติปัญญาเกี่ยวกับการรู้จักธรรมชาติ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เข้าใจความสำคัญของตนเองกับสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความสามารถของคนที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติ เข้าใจถึงพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย การเปลี่ยนแปลงของสสาร ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ

9) ปัญญาด้านอัตถิภาวนิยม (Existential Intelligence) ปัญญาทางด้านการดำรงคงอยู่ของชีวิตหรือด้านจิตนิยม มักมีลักษณะชอบคิด สงสัยใคร่รู้ ตั้งคำถามกับตัวเองเกี่ยวกับเรื่องความเป็นไปของชีวิต ชีวิตหลังความตาย เรื่องเหนือจริง มิติลึกลับ ปัญญาด้านนี้จึงมุ่งค้นหาคำตอบเกี่ยวกับความหมายและจุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิต

10) ปัญญาทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Intelligence) เป็นปัญญาด้านล่าสุดที่การ์ดเนอร์ (Gardner) นำเสนอขึ้น เพราะเชื่อว่ามนุษย์ต้องมีพื้นฐานการรู้จักเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งในบริบทของตนเอง ซึ่งครอบคลุมสติปัญญาทั้งสี่ด้านคือความเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจในธรรมชาติ และอัตถิภาวนิยม ความสามารถในการพัฒนาจิตใจเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิต และช่วยให้บุคคลเข้าใจอัจฉริยภาพสูงสุดของตนเอง จากการใช้สมองทุกส่วนในการทำงาน เพื่อให้บุคคลเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้นปัญญาประเภทนี้จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจและจิตวิญญาณการดำเนินชีวิตทางสังคม การตั้งเป้าหมายการดำเนินชีวิตและการทำงานของตนเอง สติปัญญาด้านนี้เป็นแนวคิดของจิตวิทยาแนวใหม่ซึ่งเชื่อว่าการรู้จักตนเองด้วยใจที่ใคร่ครวญจะทำให้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพได้

จากประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้และนิเทศนักศึกษาหลักสูตรบ.บัณฑิต สาขาวิชาชีพครูมารวม 20 ปี พบว่า ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนมีมีทัศนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญาว่าไม่สามารถใช้กับนักเรียนของประเทศไทยได้ เพราะในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหากบุคคลใดมีความฉลาดหรือมีความสามารถก็จะเก่งทุกด้าน กล่าวคือ เรียนดี ทุกวิชา ตรงกันข้ามมีผู้เรียนอีกจำนวนไม่น้อยที่มีผลการเรียนต่ำทุกรายวิชา ซึ่งหากผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำทุกรายวิชามีโครงสร้างสติปัญญาของการ์ดเนอร์ (Gardner) ก็ต้องปรากฏความฉลาดให้เห็นเด่นชัดด้านใดด้านหนึ่ง ผู้เขียนคิดเห็นว่าการที่ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางท่านคิดเช่นนั้นเพราะไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ผู้เรียนจึงไม่สามารถแสดงศักยภาพที่จริงออกมาได้ ทำให้เกิดมีทัศนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับประเด็นนี้ เนื่องจากตลอดระยะเวลา 20 ปี ผู้เขียนมักได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาที่สังคมส่วนใหญ่ลงความเห็นว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงด้านต่าง ๆ เช่น ขาดความรับผิดชอบต่อการเรียน ไม่มีวินัยในตนเอง มีปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นเหตุให้คณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ประสงค์รับผิดชอบจัดการเรียนรู้ แต่ผู้เขียนกลับพบว่าหากจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนกลุ่มนี้รัก ศรัทธา และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้สอน ผู้เรียนจะค้นพบศักยภาพของตนเองแล้วเปลี่ยนแปลงตนในทางที่ดีได้ ผู้เขียนจึงยืนยันว่าทฤษฎีพหุปัญญาใช้ได้บริบทสังคมไทย

6. ลักษณะความคิด ปัจจุบันประเด็นความหลากหลายทางความคิดได้รับความสนใจในระดับประเทศโดยมีจุดเริ่มต้นความรุนแรงเมื่อปี พ.ศ.2548 ที่คนไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองต่างกัน ความหลากหลายทางความคิดหมายถึง ลักษณะความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งลักษณะความคิดนั้นมีย่อมมีมุมมองไม่เหมือนกัน เพราะความคิดเกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญประการ ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ เจตคติ ประสบการณ์ การอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายความคิดจะมีความหมายต่างจากความคิดต่างหรือเห็นต่างที่มักเป็นความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นจากความต้องการตอบสนองของบุคคล โดยมักตั้งคำถาม

เพื่อต้องการคำตอบที่ถูกต้องใจตนเองเป็นหลัก เช่น เหตุใดต้องถอดรองเท้าเข้าห้องเรียน เหตุใดต้องจัดกิจกรรมกีฬาในภาคเรียนที่ 1 ซึ่งเป็นฤดูฝน หรืออาจเป็นความเห็นต่างที่มีความรุนแรง ความเห็นต่างจึงมักมีอคติและผลประโยชน์แอบแฝง แต่ความหลากหลายทางความคิดจะมุ่งเน้นบริบทมุมมองที่มีความคิดสร้างสรรค์เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ ประเด็นความหลากหลายทางความคิดที่พบเห็นในสถานศึกษา ได้แก่

6.1 ประเด็นเกี่ยวกับกฎระเบียบของสถานศึกษา เป็นมุมมองความคิดที่มีกฎระเบียบตลอดจนวิถีปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งมักเป็นความหลากหลายทางความคิดที่เป็นความเห็นต่างระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เช่น การแต่งกาย ทรงผม ข้อกำหนดต่าง ๆ ในสถานศึกษา

6.2 ประเด็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นมุมมองความคิดที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ลักษณะกิจกรรมการเรียน การมอบหมายภาระงานและการบ้าน ตลอดจนพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้สอน

6.3 ประเด็นเกี่ยวกับการจัดบริการและสถานที่เพื่อบริหารและเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นมุมมองที่มีต่อการจัดสิ่งสนับสนุนของสถานศึกษา อาทิ การปรับปรุงอาคารสถานที่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทุกคนได้

ประเด็นที่นักการศึกษาประสงค์และมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นเกี่ยวกับความหลากหลายทางความคิดคือ พื้นฐานของการคิดต่างต้องมากกว่าการคิดบวก ผลลัพธ์ของการคิดจะเกิดขึ้นและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ บุคคลต้องคิดอย่างมีเหตุผลที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ไม่อคติ และคิดเข้าข้างตนเอง การคิดที่ตั้งอยู่บนหลักเหตุผล ผ่านการกลั่นกรองทางความคิด และที่สำคัญต้องไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นและสังคมจะเกิดประโยชน์สูงสุด

7. ลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้หรือลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ภายในชั้นเรียนจึงมีลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตามธรรมชาติและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างยิ่ง ความหลากหลายของมนุษย์ด้านลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการบริหารจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนในปัจจุบัน เพราะการบริหารจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนจะทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน รูปแบบการเรียนรู้มี 2 ประเภท ดังนี้

7.1 รูปแบบการเรียนรู้ที่จำแนกลักษณะช่องทางการรับรู้ บุคคลเรียนรู้ได้ดีตามลักษณะช่องทางการรับรู้ของตนเองประกอบด้วย 3 ลักษณะสำคัญ คือ 1) รูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดทางสายตา ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้นี้จะเรียนรู้ได้ดีหากมีภาพหรือแผนภูมิประกอบเนื้อหา เพื่อให้จดจำ เข้าใจ และเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น 2) รูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดทางโสตประสาท ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้นี้จะเรียนรู้ได้ดีหากได้ฟังเรื่องราวเป็นหลักร่วมกับการได้รับประสบการณ์อื่น ๆ จะจดจำและเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น และ 3) รูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดทางร่างกายและความรู้สึก ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้จะสามารถเรียนรู้ได้ดีหากได้ลงมือปฏิบัติจริงและเคลื่อนไหวร่างกายขณะเรียนรู้ร่วมกับการรับฟังเรื่องราวจะจดจำและเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น

7.2 รูปแบบการเรียนรู้ที่จำแนกลักษณะพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออก กราชาและไรช์มันน์ (Grasha & Reichmann, 1975) ได้จำแนกประเภทรูปแบบการเรียนรู้ตามลักษณะ

พฤติกรรมไว้ 6 ประเภท คือ 1) แบบอิสระ 2) แบบพึ่งพา 3) แบบร่วมมือ 4) แบบหลีกเลี่ยง 5) แบบแข่งขัน และ 6) แบบมีส่วนร่วม

จากข้อมูลความหลากหลายของมนุษย์เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ข้างต้น ครูผู้สอนอาจพบพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนที่แตกต่างกันไป หากครูผู้สอนใช้วิธีการบริหารจัดการพฤติกรรมและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะจำเจอาจทำให้ผู้เรียนบางกลุ่มเกิดความไม่พอใจเพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับผู้เรียนเพียงบางกลุ่ม ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ หลากหลาย และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. ลักษณะบุคลิกภาพ บุคลิกภาพ (Personality) คือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล บุคลิกภาพที่ต่างกันทำให้พฤติกรรมและสัมพันธภาพของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน บุคลิกภาพผู้เรียนในสถานศึกษามีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ บุคลิกภาพผู้เรียนในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ ตั้งอยู่บนพื้นฐานลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่ปกติ ไม่มีลักษณะความผิดปกติทางจิต เช่น อารมณ์สองขั้ว (Bipolar) ซึมเศร้า (Depression) บุคลิกภาพแปรปรวน (Borderline Personality Disorder) โดยทั่วไปมักจำแนกบุคลิกภาพตามแนวคิดของ จุง (Jung) คือ เกือบตัว แสดงตัว และผสมผสาน แต่ในที่นี้จะนำเสนอประเภทบุคลิกภาพตามการปรับตัวเมื่อเผชิญกับปัญหาตามแนวคิดของเวอร์จิเนีย ซาเทียร์ (Virginia Satir) ซึ่งใช้ได้จริงในสถานศึกษา เมื่อผู้เรียนเกิดความเครียดจะแสดงพฤติกรรมปรับตัวเพื่อเผชิญกับปัญหาเป็นแบบแผนของการแสดงออกจนกลายเป็นบุคลิกภาพเชิงทำที่ที่มีต่อสังคม 5 ลักษณะดังนี้ (สดใส คัมภรพยอนันต์, 2561; เกษภา บุญมาโฮม, 2564)

8.1 โทษผู้อื่นหรือตำหนิ (Blaming) เป็นลักษณะของบุคคลที่สนใจตนเองเป็นหลัก ไม่สนใจผู้อื่นและบริบทสถานการณ์ ถือว่าสิ่งที่ตนคิดหรือเชื่อถือเป็นสิ่งถูก คิดว่าตนเองเป็นผู้พิทักษ์ความถูกต้อง ใช้ความคิดของตนข่มผู้อื่น ชอบสร้างความเข้มแข็ง อำนาจ ดังนั้น บุคลิกภาพที่ปรากฏจึงเป็นแบบชอบสั่งผู้อื่น คิดว่าทุกอย่างไม่ใช่หน้าที่และความรับผิดชอบของตน ชอบแนะนำ ชอบตัดสิน ให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าสิ่งอื่นใด มักเสียงดัง ตะคอก ตะโกน ขู่ ไม่รับฟังความเห็นของคนอื่น โทษและวิจารณ์คนอื่นเป็นประจำ ข้อดีคือ เป็นคนที่กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้ใหญ่สูง มีพลัง และมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านทางเรื่องความคาดหวังทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และที่ผู้อื่นมีต่อตน แต่มักมีปัญหาเรื่องสัมพันธภาพ ไม่มีใครคบหา รู้สึกโดดเดี่ยว คำพูดที่แสดงถึงบุคลิกภาพลักษณะนี้ เช่น “มันเป็นความผิดของเธอ” “ฉันไม่ได้ทำอะไรผิดเลย” “ฉันไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย” บุคคลที่มีบุคลิกภาพลักษณะนี้จึงเหมือนกับการขึ้นขี่ผู้อื่น

8.2 ทำที่สมยอมหรือเอาใจ (Placating) เป็นลักษณะของบุคคลที่สนใจบริบท สถานการณ์ และคนอื่นมากกว่าตนเอง มีความเชื่อว่าการเผชิญโลกด้วยการยอมเป็นสิ่งที่ดีที่สุด หรือที่วัยรุ่นนิยมเรียกว่า “Mr. Yes Man” มักยอมทำตามสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอโดยไม่สนใจความรู้สึกตัวเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะ การปฏิเสธ หรือความรู้สึกบาดเจ็บ มักเคารพผู้อื่นแต่ไม่เคารพตัวเอง ขาดความเชื่อมั่นตนเอง เพราะใจดีเกินไปและอ่อนไหวต่อความรู้สึก ดังนั้น บุคลิกภาพที่ปรากฏจึงเป็นลักษณะอ่อนไหว มักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการยอมตามใจผู้อื่น ต้องการคนเข้าใจ สูง ใจดี ไวต่อความรู้สึก คิดถึงคนอื่นและบริบทรอบข้างจนลืมความรู้สึกของตัวเองทำให้เก็บกด ไม่กล้าตัดสินใจ พึ่งพาผู้อื่นเป็นหลัก ชอบร้องขอ อ่อนหวาน และโทษตนเอง ข้อดีคือ เป็นคนที่อ่อนโยนดูแลผู้อื่นได้ดี เข้าถึงได้ง่ายผ่านทางเรื่องอารมณ์และความรู้สึกของเขา ลักษณะบุคลิกภาพเช่นนี้ทำให้เกิดสัมพันธภาพกับผู้อื่นราบรื่น เกิดความปรองดอง ลดความขัดแย้ง มีความอดทนเข้มแข็งที่จะแบกรับปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ มีน้ำใจ ใส่ใจ แต่ทำที่เหล่านี

ถูกใช้เพื่อให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น คำพูดที่แสดงถึงบุคลิกภาพลักษณะนี้ เช่น “มันเป็นความผิดของฉันทั้งหมด” “ฉันไม่มีใครนอกจากเธอ” “แล้วแต่คุณจะตัดสินใจ”

8.3 จอมหลักการหรือมนุษย์เหตุผล (Super-Reasonable) เป็นลักษณะของบุคคลที่สนใจบริบทสถานการณ์ ไม่สนใจตัวเองและคนอื่น สนใจเนื้อหาและความถูกต้องเป็นหลัก รู้และเข้าใจหลักการอย่างถ่องแท้ ต้องทำงานแบบเป็นขั้นตอน ไม่ทำงานด้วยความรู้สึก คนรอบข้างมักมองคนที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ว่า เย็นชา ยึดติดหลักการและเหตุผล ไม่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงและความรู้สึกของผู้อื่น ทำให้ลดทอนสัมพันธ์ภาพ ข้อดีคือความมีเหตุมีผล ความหนักแน่น ความสุขุม ดังนั้น บุคลิกภาพที่ปรากฏจึงเป็นลักษณะคนฉลาดไหวพริบดี มีหลักการและเหตุผลตลอดเวลา ยึดหลักของเหตุและผลจนลืมนึกถึงความรู้สึกทั้งของตนเองและของผู้อื่น ไม่ยืดหยุ่น ขอบซี้นะเจ้าก็เจ้าการ จริงจังกับชีวิต ข้อดีคือ เป็นคนฉลาด ลงรายละเอียดแก้ปัญหาได้เก่ง มีเหตุผล จะเข้าถึงได้ง่ายโดยผ่านทางคำถามเกี่ยวกับความคิด การรับรู้ค่านิยม ความเชื่อที่ตนสัมผัส คำพูดที่แสดงถึงบุคลิกภาพลักษณะนี้ เช่น “ทุกคนต้องมีเหตุผล” “มันผิดหลักการนะ”

8.4 เฉลียว (Irrelevant) เป็นลักษณะของบุคคลที่สนใจทั้งตนเอง ผู้อื่น และบริบท บางตำราเรียกว่านักเอ็นเทอร์เทน เป็นคนหลีกเลี่ยงปัญหา ชอบสนุกสนาน ไม่ชอบบรรยากาศตึงเครียด ดึงดูดความสนใจของตนเองและผู้อื่นให้ออกจากความเครียดได้ดี บทสนทนามักเป็นเรื่องทั่วไปแต่ไม่จับยึดที่แก่นเรื่อง บางครั้งดูระวนระวายหรือมีกิริยาที่ผิดปกติจากบุคคลทั่วไป เช่น มักเป่าปาก กระพริบตาถี่ ร้องเพลง ลุกลงหรือเพิกเฉยต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น บุคลิกภาพที่ปรากฏจึงเป็นแบบหนีปัญหาอย่างชัดเจน เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา บุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉลียวมักจะไม่ต้องเผชิญกับปัญหาด้วยการเปลี่ยนประเด็นการสนทนา หรือออกไปจากสถานการณ์นั้น บุคคลประเภทนี้จะไม่สนใจทั้งตนเอง ผู้อื่น และเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพราะไม่ต้องการรับรู้กับปัญหาที่เกิดขึ้น มักมีบุคลิกภาพแบบสนุกสนานเฮฮาและปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี อีกทั้งยังกระตือรือร้นมากเกินไป ไร้อารมณ์ความรู้สึก แท้จริงแล้วรู้สึกเหงา โดดเดี่ยว เศร้า และวิตกกังวล ข้อดีคือ เป็นบุคคลที่มีอารมณ์ขัน มีความคิดสร้างสรรค์ ตลก และยืดหยุ่น สามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยผ่านทางความรู้สึกในร่างกาย การสัมผัสร่างกาย และการใช้กิจกรรมด้านกายภาพ

8.5 สอดคล้องกลมกลืน (Congruence) เป็นลักษณะที่สนใจทั้งตนเอง ผู้อื่น และบริบทอย่างสมดุล เป็นภาวะที่เข้าใจและยอมรับความจริง สามารถเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และบริบทหรือสถานการณ์รอบข้าง เลือกคิดและกระทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีและคุณค่าทางจิตใจ มีสติในการเผชิญและจัดการปัญหา เลือกแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ทำให้ทุกฝ่ายยอมรับรู้สึกสงบอยู่ในภาวะนั้น ๆ เมื่อเผชิญปัญหาจะไม่ใช้กลไกป้องกันตัวเหมือนบุคคล 4 ประเภทที่กล่าวมา บุคลิกภาพที่ปรากฏจึงเป็นลักษณะผู้ใหญ่ แสดงความรู้สึกต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแบบตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมกับบริบท รับรู้ตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกได้ดีโดยการรับรู้ที่เชื่อมโยงกับความคิดที่สมเหตุสมผล ตระหนักว่าตนเองทำสิ่งนั้นด้วยเหตุผลใด คาดหวังตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม ไม่พึ่งพาผู้อื่น เชื่อมั่นตนเอง และมีความเข้มแข็งทางจิตใจ

บุคลิกภาพทั้ง 5 ประการ สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี โดยบุคคลอาจมีบุคลิกภาพทั้ง 5 ประการนี้ ผสมเปลี่ยนไปมาได้แต่มักคุ้นเคยกับบุคลิกภาพแบบใดแบบหนึ่งและแสดงออกลักษณะแบบนั้นออกมาโดยไม่รู้ตัว หากสังเกตและวิเคราะห์บุคลิกภาพการแสดงออกจะพบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบที่ 1 – 4 เป็นหลัก น้อยคนนักที่จะมีบุคลิกภาพแบบที่ 5 เพราะมนุษย์ต้องเอาตัวรอดด้วยการป้องกันตนเองจากการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพทั้ง 4 ประเภท ทำให้รับรู้บุคลิกภาพการแสดงออกของบุคคลใน

สังคมเพื่อการรับมือและการปฏิบัติได้อย่างมีเหตุผล มีสติไม่ใช้อารมณ์เพื่อทำการโต้ตอบ ทำให้ลดความขัดแย้งเกิดเป็นสัมพันธภาพที่ดี

จากที่กล่าวมาครูผู้สอนต้องเข้าใจถึงความหลากหลายของมนุษย์ด้านบุคลิกภาพเพื่อแสดงพฤติกรรมและจัดการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมากที่สุด ตลอดจนปรับเปลี่ยน บริหารจัดการพฤติกรรมให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการดำเนินการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตามเจตนารมณ์แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยรอบที่ 2

นอกจากการนำเสนอความหลากหลายของมนุษย์ข้างต้น ยังมีความหลากหลายของมนุษย์ด้านอื่นอีก ได้แก่ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ลักษณะแรงจูงใจของผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ การรับรู้ ความสามารถและศักยภาพ เป็นต้น ในสถานศึกษาจะมีความหลากหลายของผู้เรียนซึ่งปรากฏเด่นในลักษณะของพฤติกรรม ความหลากหลายดังกล่าวคือ การจัดการศึกษาเรียนรู้รวมที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะความเข้าใจและเชื่อมั่นมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ โดยเฉพาะผู้เรียนที่เปรียบเป็นต้นไม้ที่ต้องการแสงแดดเพื่อการเจริญเติบโต หน้าที่ของครูคือเป็นแสงแดด รดน้ำ ดูแลให้ผู้เรียนเจริญงอกงามเต็มตามศักยภาพ หลักการสำคัญในชั้นเรียนหรือสถานศึกษาคือจะไม่มี ความแตกต่างมีแต่ความหลากหลายซึ่งความหลากหลายนั้นเป็นความงดงามของอารยวิถีของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน อย่างเกื้อกูลและสันติสุข

ประโยชน์ของความหลากหลายของมนุษย์

ประโยชน์สำคัญของความต่างและความหลากหลายของมนุษย์คือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพราะความหลากหลายของมนุษย์ตอบสนองความต้องการและเติมเต็มความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ บริบทสถานศึกษาหากครูสอน วิเคราะห์และจัดการความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนที่จะใช้พัฒนา ส่งเสริม และแก้ไขผู้เรียนให้งอกงามเต็มตามศักยภาพได้ ปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างเป็นครูมืออาชีพ ความหลากหลายของมนุษย์มีประโยชน์ ดังนี้ (ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย, 2559; ฉายา อินทรักษ์, 2560; ศรีสมร สุริยาศิน, 2560; กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2563; เจษฎา บุญมาโฮม, 2564; Graber, 2006)

1. การพัฒนาคุณธรรมประจำตน การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยหลักคุณธรรมสำคัญ 4 ประการ คือ หลักความเสมอภาค หลักการบริหารจัดการมนุษย์ หลักความเป็นกลาง และหลักธรรมะแห่งอาชีพ ความหลากหลายของมนุษย์เป็นเรื่องการยอมรับและเห็นคุณค่าของมนุษย์ เพื่อเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การยอมรับความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นหลักธรรมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน การยอมรับความหลากหลายของมนุษย์เปรียบเหมือนการพัฒนาคุณธรรมประจำตนให้เจริญงอกงาม ยกกระดับความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์เป็นพื้นฐานสำคัญของคุณธรรมการดำเนินชีวิต

2. การพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตร ความหลากหลายของมนุษย์เป็นเรื่องการยอมรับและเข้าใจบุคคลใน มิติต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อจำกัด วิถีชีวิต โลกทัศน์ และศักยภาพของบุคคล ทำให้ยอมรับเข้าใจตนเองและผู้อื่นบนพื้นฐานความเป็นจริงและความเป็นมนุษย์ สามารถปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างเหมาะสม เกิดความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อกันก่อเกิดเป็นมิตรภาพที่ดี

3. การจัดการศึกษา ความหลากหลายของมนุษย์เป็นพื้นฐานแนวคิดที่ส่งเสริมความเชื่อเกี่ยวกับศักยภาพของแต่ละบุคคลว่าสามารถพัฒนาได้หากได้รับการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพ จากความเชื่อดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดการ

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืนขึ้นในบริบทของตน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงประกาศนโยบายการจัดการเรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในมิติต่าง ๆ ตามความหลากหลายและความต้องการของผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาแบบเรียน การศึกษาทางเลือก การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นกระบวนการที่ลดการแบ่งแยกหรือแยกส่วนประกอบต่าง ๆ ทางการศึกษาออกจากกัน โดยปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดที่มีต่อความหลากหลายเป็นคุณประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน ความหลากหลายจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นหลักการรับรู้ข้อมูลหลายช่องทางและประสาทสัมผัส การรับรู้ดังกล่าวต้องเหมาะกับรูปแบบการเรียนรู้และระดับความสามารถของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สนุกเร้าให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรม กิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติและบริบทของผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะดึงประสบการณ์เดิมเสริมประสบการณ์ใหม่ วัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเตรียมความพร้อม ความหลากหลายของมนุษย์ทำให้เข้าใจว่าผู้เรียนมีความพร้อมแตกต่างกันจึงต้องเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเตรียมพื้นฐานความรู้และทักษะ ความสนใจ ตลอดจนเสริมสร้างเจตคติจิตสำนึก และประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการเตรียมความพร้อมดังกล่าว สมพงษ์ จิตระดับ (2561) ยังได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของไทย พบว่าการเตรียมความพร้อมที่สำคัญให้แก่เด็กและเยาวชนไทยในยุคปัจจุบันประการหนึ่งคือ การเคารพความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์

6. การพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ประเภทพฤติกรรมของผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ พฤติกรรมที่เหมาะสม พฤติกรรมเสี่ยง และพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีความหลากหลายทางพฤติกรรมและเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของมนุษย์ทำให้จัดกิจกรรมการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาสื่อการสอนตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนดูแลช่วยเหลือผู้เรียน หรือเสริมสร้างผู้เรียนให้เติบโตองอาจเต็มตามศักยภาพเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า ความหลากหลายของมนุษย์มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของบุคคลอย่างยั่งยืน การนำประโยชน์ความหลากหลายของมนุษย์มาพัฒนาตนและสถานศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญและความท้าทายของครูยุคนี้

แนวทางการจัดการความหลากหลายของมนุษย์

แนวทางการจัดการความหลากหลายของมนุษย์ในบริบทของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวคิดสู่แนวทางการปฏิบัติมีดังนี้ (กณิกนาฏ รักรอด สุทธิรักษ์, 2558; นิทัศน์ ศิริโชครัตน์, 2559; ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์, 2559; ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา, 2559; พนิดา นิลอรุณ, จิราวรรณ คงคล้าย และเฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน, 2560; เจษฎา บุญชมโสม, 2564)

1. การตระหนัก รับรู้ และเห็นคุณค่า ไม่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่เชื่อแนวคิดกระแสสังคมที่ว่าผู้เห็นต่างหรือคนที่ไม่เหมือนตนคือกลุ่มคนที่เป็นคนละพวกกับตนเอง แต่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสำคัญ มีคุณค่า มีความสามารถตามศักยภาพของตนเอง การตระหนัก รับรู้ และเห็นคุณค่าของบุคคลจึงเป็นประเด็น

จุดเริ่มต้นของการจัดการความหลากหลายของมนุษย์ หากประเด็นนี้ไม่เกิดขึ้นการจัดการความหลากหลายเพื่อการอยู่ร่วมกันจะไม่สามารถดำเนินการได้

2. การเปลี่ยนกรอบความคิด กรอบความคิดเปรียบเสมือนเลนส์ที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด การมองโลกผ่านเลนส์ที่ต่างกันทำให้บุคคลเห็นโลกแตกต่างกัน ดังนั้น กรอบความคิดจึงส่งผลต่อบุคคลด้านความคิด ความรู้สึก เจตคติ และการกระทำ ทั้งด้านบวกและลบ หากบุคคลมีกรอบแนวคิดอย่างไรก็จะทำให้แสดงพฤติกรรมเช่นนั้น การเปลี่ยนกรอบความคิดทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง บุคคลมีกรอบแนวคิด 2 ประเภท คือ กรอบแนวคิดแบบเจริญเติบโต (Growth Mindset) เป็นกรอบแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ และกรอบความคิดแบบยึดติด (Fixed Mindset) เป็นกรอบความคิดเชิงลบ ดังนั้น การจัดการความหลากหลายของมนุษย์ในบริบทของสถานศึกษาต้องเปลี่ยนบุคคลให้มีกรอบความคิดแบบเติบโตคือ เชื่อว่าการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายเป็นประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร การจัดการความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นความท้าทายความสามารถของตนเองและสถานศึกษา

3. การจัดการเชิงนโยบาย สถานศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลาย เริ่มสร้างจากวัฒนธรรมองค์กรให้ยอมรับเห็นคุณค่าความหลากหลายของมนุษย์ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติต่อกันในบริบทความหลากหลาย และมีมาตรการด้านบริหารจัดการความหลากหลายที่มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดนโยบายที่ดีควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกำหนดแนวทาง เป้าหมาย และนโยบาย ประเด็นสำคัญคือสถานศึกษาต้องดำเนินการใช้นโยบายดังกล่าวอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

4. การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน มนุษย์ทุกคนมีอคติซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์และการเรียนรู้ สังคมไทยมีเจตคติด้านลบต่อบุคคลที่แตกต่างจากตนเองในมิติต่าง ๆ การยอมรับและเข้าใจ ความหลากหลายของมนุษย์โดยเฉพาะผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติอยู่ร่วมกัน โดยพฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้ว่าบุคคลยอมรับและเข้าใจความหลากหลายของมนุษย์คือ การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งความเคารพดังกล่าวไม่ใช่การเคารพตามวัยวุฒิหรือตำแหน่งหน้าที่ แต่เป็นการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น เพื่อนักเรียนต้องเคารพเพื่อนนักเรียนด้วยกันด้วยความเห็นคุณค่าของเพื่อนอย่างแท้จริง และครูต้องเคารพศักยภาพความเป็นมนุษย์ของศิษย์

5. การรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น พื้นฐานการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนที่สำคัญคือ การรู้จักตนเองและผู้อื่น เพราะการรู้จักและเข้าใจตนเองจะทำให้สามารถเรียนรู้นิสัย ข้อดี ข้อจำกัด ตลอดจนบุคลิกภาพของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพราะการรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่นคือ การเรียนรู้ความหลากหลายของมนุษย์ซึ่งมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

6. การสร้างปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติต่อกันในสถานศึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตรคือวิธีการสำคัญของการจัดการความหลากหลายของมนุษย์ เพราะสัมพันธภาพเกิดจากความรัก ความเข้าใจ ศรัทธาเชิงสร้างสรรค์ต่อกัน ดังนั้น เมื่อปฏิสัมพันธ์เป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ของการจัดการความหลากหลาย การสร้างปฏิสัมพันธ์การปฏิบัติงานจึงเป็นแนวทางการจัดการความหลากหลายของมนุษย์เช่นกัน แนวทางปฏิบัติเบื้องต้นคือการเรียนรู้มารยาททางสังคมในทุกมิติของการอยู่ร่วมกันแล้วฝึกฝนจนเป็นทักษะเพื่อให้ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในบริบทความหลากหลายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

7. การสร้างความผูกพันต่อองค์กร ปัญหาของความหลากหลายของมนุษย์ที่สำคัญคือ การแบ่งแยก ความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติตนเพราะคิดว่าไม่ใช่พวกพ้องของตน ส่งผลกระทบด้านลบต่อองค์กร การสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันจนเกิดความรักและผูกพันต่อองค์กรจะเกิดความกลมเกลียวของกลุ่มจะลดความรู้สึกแบ่งแยกกลุ่มกันได้ ดังนั้น หลักการสำคัญของการจัดการความหลากหลายของมนุษย์คือ การสร้างความผูกพันต่อองค์กร โดยแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญคือการเปลี่ยนกรอบแนวคิด การสร้างความศรัทธาต่อองค์กร ส่งเสริมกิจกรรมให้เกิดสัมพันธ์ภาพและเห็นคุณค่าของค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรจะทำให้บุคคลเกิดความรักและผูกพันต่อองค์กร

8. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนในทุกมิติ ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการความหลากหลายของมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้อบอุ่นและมีประสิทธิภาพต่อการสลายความรู้สึกแตกต่างกันระหว่างบุคคล ซึ่งประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อบรรยากาศในชั้นเรียนและสถานศึกษาก็คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ได้แก่ ครูกับเพื่อนครู ครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน การสร้างบรรยากาศในยุคศตวรรษที่ 21 คือ การสร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยาที่สร้างสรรค์ลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อให้เกิดความศรัทธาและเป็นมิตรต่อกัน อีกทั้งครูยังต้องมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่ดี นอกจากแนวทางการจัดการความหลากหลายของมนุษย์ข้างต้น หากครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการความหลากหลายของมนุษย์ซึ่งก็คือผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชากับด้วยหลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ก็จะใช้ประโยชน์และบริหารจัดการความหลากหลายของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาตนและสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

บทสรุป

ความหลากหลายของมนุษย์ต้นทุนชีวิตในมิติจิตวิทยาเชิงบวกที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลโดยตรง ประเด็นความหลากหลายของมนุษย์เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของมนุษย์ด้านสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ความหลากหลายของมนุษย์จึงมีประโยชน์และคุณค่าต่อการพัฒนาตนเอง องค์กร และสังคม ความหลากหลายของมนุษย์เกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญสองประการคือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกได้หลายประเภท ได้แก่ เพศ สติปัญญา รูปแบบการเรียนรู้ บุคลิกภาพ เป็นต้น โดยแต่ละประเภทของความหลากหลายล้วนมีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาทั้งสิ้น ความหลากหลายจึงเป็นความท้าทายศักยภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครูต่อการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้เรียน สถานศึกษา และประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม พื้นฐานสำคัญของการดำเนินการดังกล่าวคือ การยอมรับ เข้าใจ เปิดใจรับความเหมือนและความต่างของมนุษย์ ปรับเปลี่ยนกรอบความคิดสู่แนวปฏิบัติที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของมนุษย์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กณิกนาฏ รักรอด สุทธิรักษ์. (2558). *การบริหารความหลากหลายในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กันยา สุวรรณแสง. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- กุลิสรา จิตรขณาวณิช. (2563). *การจัดการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจษฎา บุญมาโฮม. (2564). *มนุษย์สัมพันธ์สำหรับครู: จิตวิทยาสัมพันธ์ภาพเชิงกระบวนการทัศน์*. นครปฐม: สไมล์ พรินต์ติ้ง&กราฟิกดีไซน์.
- ฉายา อินทรักษ์. (2560). *เอกสารประกอบการเรียนรู้เรื่องการบริหารบุคคลบนความหลากหลาย*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11.
- ชีรา ทองกระจาย. (2561). หน่วยที่ 5 ความเท่าเทียมกันทางเพศสภาพ ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นันท์ชดสันต์ สกุลพงศ์. (2565). *จิตวิทยาเชิงบวก: หลักการพื้นฐานและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โรจน์พรินต์ติ้ง.
- ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์. (2559). *การจัดการความหลากหลายของบุคลากรในองค์กร*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 5(2), 1-12.
- ปริญญช วุฒิ ชูประดิษฐ์ และสุภัทร ชูประดิษฐ์. (2565). *จิตวิทยาเชิงบวก: กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(1), 1-14.
- พนิดา นิลอรุณ จีราวรรณ คงคล้าย และเฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน. (2560). *การบริหารความหลากหลายกับประสิทธิผลของทีมงาน*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(1), 234-245.
- พิชิตชัย เจริญกุล. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยา ความพึงพอใจในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความสุขในที่ทำงานของชายผู้ไม่มีเพศวิถีแบบชายรักชายโดยมีการรับรู้การยอมรับความหลากหลายทางเพศเป็นตัวกำกับ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ จงสกุล. (2562). *จิตวิทยาการตอบสนองเพื่อการเข้าใจตัวเองและผู้อื่น*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.gminds.com>.
- วีรพล แสงปัญญา. (2561). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสมร สุริยาศิน. (2560). *ความแตกต่างระหว่างบุคคลและโลกของงาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิธร สังข์ประสิทธิ์. (2556). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา*. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย. (2559). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล: Differentiated Instruction*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(2), 65-75.
- ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา. (2559). *การพัฒนากรอบความคิด: Growth mindset*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์. (2561). *กลุ่มครอบครัวบำบัดแนวเซทเทียร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2561). *ฟังเสียงเด็กเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Graber, C. B. (2006). The new UNESCO convention on cultural diversity: counterbalance to the WTO? *Journal of International Economic Law*, 9(3), 553-574.
- Grasha, A. and Reichmann, S. (1975). *Workshop handout on Learning Styles*. Ohio: Faculty Resource, University of Cincinnati.
- Hiles, D. R. (2007). Human diversity and the meaning of difference. In *Paper presented at 10th European Congress of Psychology* (3-6 July pp. 1-11). Prague, CZ: Union of Psychologists Associations of the Czech Republic.
- Law, Ho. (2013). *The Psychology of Coaching, Mentoring and Learning*. WestSussex: Wiley Blackwell.
- Sdorow, L. M., Rickabaugh, C. A. & Adrienne, J. B. (2019). *Psychology*. New York: McGraw-Hill. Lnc.
-